

УДК [159.9:378:351.74](477)

Валерій Васильович СОКУРЕНКО,

*ректор Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПЕРСОНАЛУ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

На шляху до євроінтеграції Україна має створити належні умови для функціонування державних систем, у тому числі й правоохоронної.

Харківський національний університет внутрішніх справ як провідний навчальний заклад системи МВС України на високому професійному рівні готує фахівців із різних спеціальностей, здатних після здобуття освіти включитися у виконання професійної діяльності, вирішувати різні складні завдання і відповідати за їх виконання. В умовах реформування правоохоронної системи підготовка висококваліфікованого персоналу для органів і підрозділів поліції є надзвичайно важливим завданням усіх вищих навчальних закладів системи МВС.

Сучасний світ, який швидко змінюється, змушує працівників силових структур постійно перебувати в ситуації вибору й швидко адаптуватися до нестабільних економічних, соціальних і ризиконебезпечних умов професії. Одночасно розвиваються інформаційні технології, що вимагають постійного професійного й особистісного розвитку фахівця.

Визначення науково-практичних підходів та шляхів вирішення проблем професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС зумовлюють напрямки конференції. Так, передбачається:

- обговорення сучасних проблем психологічної та професійно-педагогічної підготовки майбутніх офіцерів поліції до професійної діяльності;
- обмін досвідом щодо організації підготовки майбутніх офіцерів поліції;
- пошук шляхів підвищення якості такої підготовки;
- визначення кола актуальних питань та перспектив їх вирішення;
- ознайомлення з напрямками наукових досліджень та розробок колег-науковців з різних навчальних закладів МВС України;
- обмін думками з метою визначення нових підходів щодо профілактики правопорушень дітей та у молодіжному середовищі в цілому.

Завданням конференції є розробка пропозицій та рекомендацій, спрямованих на підвищення якості підготовки курсантів до професійної діяльності.

Харківський національний університет внутрішніх справ здійснює підготовку фахівців-психологів з 1998 року, а з 2013 року – психологів для відділень ювенальної превенції (раніше – для кримінальної міліції у справах дітей). Необхідність підготовки фахівців такого профілю обумовлена зниженням виховної ролі сім'ї та навчальних закладів, стрімким зростанням кількості злочинів, які скоюють діти, підвищенням тяжкості цих діянь, а отже потребою попередження виникнення злочинності в молодіжному середовищі, профілактики насильства в сім'ї, посилення ролі правоохоронних органів у вирішенні соціальних проблем. Крім того, розгорнуто підготовку військових психологів.

В умовах проведення АТО має місце висока екстремальність професійної діяльності працівників поліції, що пов'язано зі значною кількістю зброї у населення, впливом чинників соціального стресу, наявністю серед населення значної кількості осіб, які мають негативні емоційні стани (агресивність, роздратованість, ворожість тощо), зниженням соціальних стандартів життя та підвищенням безробіття населення. Це призвело до підвищення загальної кількості правопорушень і посилення жорстокості злочинців. Виконання професійного обов'язку в таких умовах потребує спеціальної психологічної підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції.

Отже, питання профілактики та корекції негативних психічних станів правоохоронців вкрай важливе. Значна частина колишніх працівників міліції, які брали участь у бойових діях, стали поліцейськими. Прогнозувати надійність їх службової діяльності вкрай важко, тому вони повинні бути охоплені заходами реадптації та реабілітації.

Оновлення особового складу поліції викликало появу значної кількості «нових облич», частина з яких має сильну мотивацію служити суспільству, але зовсім не має досвіду перебування у складних, напружених професійних ситуаціях. Стара система мала механізми наставництва, молодому працівнику надавався достатньо тривалий період адаптації. Зараз багато з них, у тому числі патрульні поліцейські, потрапляють одразу в умови самостійної служби, в той час, як ці особи часто психологічно не готові до виконання обов'язків. Тому саме під час навчання у вищому навчальному закладі необхідно приділяти посилену увагу питанням психологічної підготовки майбутніх офіцерів поліції до професійної діяльності.

Зараз у ХНУВС триває підготовка патрульних поліцейських. Її психологічна складова невиправдано зменшена (у порівнянні з підготовкою курсантів) до трьох навчальних дисциплін, які охоплюють лише 16 академічних годин, тобто менше 5 % від загальної кількості навчального часу. Зважаючи на це, постає питання готовності персоналу

не тільки за об'єктивними ознаками (вміють, можуть), а й за психологічними. За цей незначний навчальний час необхідно привернути увагу майбутніх поліцейських до того, що вони будуть працювати у нетипових умовах, з особами різного віку та соціального статусу і найчастіше це люди, які потрапили у складні (або кризові) життєві обставини. Під час занять необхідно надати обов'язковий мінімум знань щодо психології взаємодії з різними категоріями осіб, розвинути у слухачів необхідні комунікативні вміння.

Водночас відгуки самих слухачів про рівень підготовки є схвальними. У Харкові трапляється значно менше випадків, коли працівники нової поліції демонструють недостатній професіоналізм у ситуаціях напруженого спілкування з громадянами.

Але ми не повинні зупинятися на досягнутому як у напрямку підвищення якості підготовки майбутніх поліцейських, так і у напрямку розвитку їх професійно важливих психологічних рис особистості, необхідних для ефективного виконання професійних обов'язків.

Орієнтиром підготовки все більше стає національно-патріотичне виховання майбутніх офіцерів поліції. Вища освіта не може стояти осторонь цього питання, тим паче відомча. В університеті відбувається не тільки навчання, а й комплексний процес формування особистості майбутнього поліцейського. Він випускається з вищого навчального закладу не тільки як фахівець, а і як громадянин держави, доросла зріла людина з активною громадською позицією. Ті цінності та переконання, які були засвоєні під час навчання у виші, будуть визначальною мірою впливати на якість виконання поліцейським професійних обов'язків.

Вказане обумовлює нагальну потребу в:

– активізації національно-патріотичного виховання майбутніх офіцерів поліції під час їх навчання у вищому навчальному закладі МВС України;

– посиленні психологічної складової у підготовці курсантів до професійної діяльності;

– налагодженні взаємодії правоохоронних органів із сім'єю, навчальними закладами, молодіжними та громадськими організаціями;

– розробці методичних рекомендацій для поліцейських щодо їх психологічної підготовки до виконання професійних обов'язків в екстремальних умовах;

– проведенні наукових дисертаційних досліджень у галузі вікової, педагогічної та юридичної психології щодо вивчення механізмів попередження злочинності в молодіжному середовищі для підвищення ефективності підготовки фахівців-психологів до професійної діяльності.

Саме на пошук шляхів вирішення цих завдань і буде спрямована робота конференції.

Конференція передбачає роботу за такими напрямками:

- національно-патріотичне виховання персоналу правоохоронних структур;
- психолого-педагогічні особливості підготовки майбутніх поліцейських різних підрозділів;
- соціально-психологічне забезпечення правоохоронної діяльності в сучасних умовах;
- негативні психоемоційні стани та їх корекція у персоналу правоохоронних органів, які брали участь в АТО;
- педагогічна складова підготовки персоналу правоохоронних органів;
- актуальні питання формування особистості правоохоронця;

Наша науково-практична конференція покликана сприяти конструктивній дискусії, творчому колективному пошуку відповідей на актуальні питання, ефективному вирішенню проблем, які розглядатимуться, дозволить обмінятися позитивним досвідом, а напрацьовані рекомендації та пропозиції будуть затребувані на практиці.